

Kristeligt Dagblad

Torsdag d. 10 Juli 2015

Hvor smiler fager den danske kyst

Janne Klerk har med sit store fotografiske værk om Danmarks kyster foldet landskabet ud som umisteligt. På Sophienholm kan beskueren gå helt ind i det kystnære rum

HENRIK WIVEL
kunst

Danmarks kyster - en fotografisk fortælling af Janne Klerk. Med tekster af Lisbeth Bonde, Merete Binderup og Gitte Broeng. Bind I-II. 335 og 345 sider, rigt illustreret og indbundet. Forlaget Mimesis 2015.

Janne Klerk: Danmarks kyster. Fotografisk udstilling. Sophienholm, Nybrovej 401, Lyngby. Tirsdag - søndag 11-17. Åben frem til 13. september.

"Hvor smiler fager den dansk kyst," skrev Johannes V. Jensen i sin Danmarkssang. Forfatteren skrev sangen som et led i en tale, han holdt på Kalø Slotsruin for dansk-amerikanere i 1925. Han ville over for de mennesker, som engang havde forladt Danmark, fastholde det kæreste minde, de kunne have, nemlig billedet af Danmark som et billede af Danmarks kyster. For at gøre mindet ekstra sanseligt sammenligner han i sangen Danmarks kyst og det blødt modulerede landskab med en kvinde, der breder favnen ud og tager imod.

Bølgen går som "et åndedræt af en venlig kvinde", som erotikeren Jensen skriver. Ikke blot langs kysten i Danmark, men også over de danske marker, hvor byggen gynger sit silkehår, og rugen ånder med sol i sinde. En kvinde af Jensens støbning har her små 100 år senere taget fat, hvor han slap, for igen at få os til at sande, hvor og ved hvad vore hjerter er bundne. Nemlig fotografen Janne Klerk,

der har rejst langs Danmarks mere end 7000 kilometer lange kystlinje og besøgt nogle af de mere end 400 øer, der kranser riget. Det er blevet til det store fotografiske værk "Danmarks kyster" i to bind med hundredvis af billeder og i forlængelse heraf til udstillingen af samme navn på Sophienholm, hvor en række af de bedste billeder er blæst op i så stort format, at man, med Janne Klerks egne ord, nærmest kan gå ind i dem.

Det er jo det, det gælder om: at gå ud i landskabet og gå ind i billedet af det. Så det fæstner sig, ikke alene på nethinden, men også som en del af hele ens krop og væren som menneske. Vi er, som også salig Johannes V. Jensen er inde på i sin Danmarkssang, formet af landskabet. Hele vor identitet er bygget op på og fældet ind i landskabet og de kystlinjer, der skaber overgangene mellem jord, hav og himmel. Danmark er født af havet efter seneste istid, og sine steder hæver landskabet sig stadig, mens det andre steder er på vej til at forsvinde igen. Danmark er, ligesom vi mennesker, en levende organisme i fortsat forandring og forvandling. Tiden er en anden i landskabets liv end i menneskets, og skalaen er en anden. I mødet med naturen ved kysten finder vi ind til langsomheden og til storheden i naturen. Som litteraten Lisbeth Bonde skriver så smukt i forordet til "Danmarks kyster", så møder vi "universets uendelighed" ved havet.

Det er denne følelse af evighed og uendelighed, som Janne Klerk har forsøgt at anskueliggøre i sine fotografier. Hun har rejst langs kysterne i Jylland og i det rige øhav, der tæller Fyn, Sjælland og Bornholm med diverse tilliggende i arkipelaget. Rejsen kan i en hver henseende beskrives som en dannelsesrejse.

Landskabet dannes for vore øjne med de stejle klinter og brinker, med de disede engdrag, med de intime vige og bugter og endelig med det voldsomme, brusende Vesterhav i en sky af havgus. Det er en geologisk dannelse over årtusinder, men det er også en personlig tilegnelse af landskabet som et sjæleligt dybdesnit i det enkelte menneske. Og så er det naturligvis en civilisationsproces. Meget lidt er uberørt i Danmark. Mennesker før os har, som Johannes V. Jensen skriver, bygget riget og formet det. De spor er tydelige, også langs Danmarks kyster.

Det er forcen ved og variationsrigdommen i Janne Klerks billeder, at de ikke udelukkende skildrer naturen langs kysterne i skiftende årstider og vejrlig, men også åbner stederne som dyrenes og menneskenes. Her er fugle på holmene, her er græssende kvæg på engdragene, og her er mennesker i havnene, i husene og på arbejdspladserne ved havet.

Danmark er, længe før landet blev en landbrugsnation, en

søfartsnation med både rige, magtfulde og sofistikerede måder at bruge havet på. Som søvej, indtægtskilde og råderum. Nogle af de bedste fotografier i Janne Klerks værk er fra fiskeriauktionerne i Hanstholm og Karstensens Skibsværft i Skagen. Her får billederne et liv og en atmosfære, der rækker ud over romantikkens danmarksbilleder og ind i en levende virkelighed.

Selvom Janne Klerk hverken romantiserer eller dæmoniserer sin motivverden, kan hun jo ikke komme fri af den mere end 200-årige tradition for landskabsmaleri.

Janne Klerk lægger ikke sin sjæl ind i sine fotografier, tværtimod, hun afbilder virkeligheden, som den er og kan ses med det rette blik. Men dette blik er ikke uafhængigt af dansk kunsthistorie eller for den sags skyld geologi og naturgeografi. Fotografen ser med malerens øjne, og hun ser med forskerens. Ja, mere end det. Janne Klerk ser også med humanistens øjne på de danske kyster.

"Danmarks kyster" har været undervejs i fem år, hvor Janne Klerk har været på sin fotografiske danmarksekspedition. Ja, mere end det. Allerede i 2008 blev hun sammen med 13 andre fotografer inviteret til at deltage i projektet "Danmark under forvandling".

De 14 inviterede fotografer skulle give hver deres billede af nutidens Danmark. Det resulterede i en storstilet udstilling på Brandts i Odense i 2010, og det imponerende bogværk "Herfra hvor vi står" fra samme år. Ambitionen og drivkraften bag "Danmarks kyster" ligger i forlængelse heraf.

Janne Klerk vil gerne med sine fotografier gøre opmærksom på de værdier, som vore kystområder rummer. Værdier, der ses i lyset af den politiske diskussion på Christiansborg om ændringer af Planloven og dermed fredningen - eller rettere ophævelsen af samme - af en række vitale danske kyststrækninger. Det er al ære værd.

Janne Klerk dokumenterer med "Danmarks kyster", hvad vi som borgere er fælles om og har et fælles ansvar for. En kyst og en kant af Danmark, som ikke er en udkant i den forslidte, socialt miserable brug af ordet, men langt snarere en naturlig ramme om vort liv som individer og som nation.

Danmarks kyster runder vort væsen af, ikke bare her i højsommeren med badende i solen og hvide sejle som accenter langs horisontens blå, men også i forårets og efterårets storme, som løfter havet og pisker kysten med svøber af skum. For slet ikke at tale om i vinterens isnende stilhed, hvor vandet krystalliseres i frosne mønstre omkring sten og pæle, og marinaerne tømmes for liv og ligger øde hen.

I den henseende kan "Danmarks kyster" som både bog og udstilling siges at være en beskrivelse ikke bare af nationens vandstand, men også dens tilstand.

Der er smukt langs kysten, der er barskt, det er koldt, og der er solsvedent. Der er vækst og tidevand, der er forblæste fyrretræer, marehalm og vandreklitter, badhoteller og boliger med havudsigt. Nogle af dem klinisk nye, som Janne Klerk fanger med en næsten Edvard Hoppersk tristesse. For er der levende vand, er der også dødt vand, steder, som, selvom de er beboede, ofte på første klasse, ser ud, som om de er forladte.

Janne Klerk har fanget det hele i søgeren. Netop søgeren. Hendes kameralinse kan siges at være hendes spejdende øje. Fotografiet er en måde at omgås verden og forstå væsentligheden af landet på, som det ligger med kysten og med alt det vand, der forbinder sig med blodets strømme i vore egne kroppe. Det kan godt være, at Danmarks utroligt lange kystlinje og nærheden til havet har kaldt på frigørelsen og fået os til at længes ud, som Johannes V. Jensen skriver det i Danmarkssangen. Men det har også fået os til at længes hjem. Og det er lige her i skismaet mellem udlængsel og hjemlængsel, at kysten er og kan tages ind som et billede på foreningen af landskab og eksistens.